

Universal Declaration of Human Rights - Kpelle, Guinea

© 1996 – 2009 The Office of the High Commissioner for Human Rights

This HTML version prepared by the UDHR in Unicode project, <http://www.unicode.org/udhr>.

NUKAN MAAMENI YENNEYII BO PELE HU

Dɔn juwɔo gbalatɔmaa

A ke kaalonna da tɔɔi gaa nukan pei yene yiihu diɔ legbɔɔba laa, tɔlinmo laa da lilaa di nwundɔɔi.

A ke lɔnɛɛ nukan dɔɔi gaa maane yene nuan diɔ peli kweiwɔo boi, diɔ laa di maamɛni la, yi di hwa ke jɛimaapɔn da mɔnɔ di hu, bɔ ke ke yɛnɛnuan kaa bɔi.

A ke tɔɔi gaa nukan pei yɛnɛyii hu bɔ maane maa ɔ kɔnwɔ, hɔgɛ nukan hwɔpa pɔnɔ hwɔ gwei tɔgɔ hɛmɛi lɔi hu jɛitɔwɔnuan diɔ.

A ke lɔijaa ke le yɛpuɔ gehu bɔ maane gu hwanja tɛgɛ bɔi.

A ke lɔi ke le hu nuan bɔwɔo bɔ, tɔɔi lele gaa hinaa di wɔɔ Kaalonnaa hu, yai a di wɔɔ tɛtɔwɔ yii lele jɛikulo, yɛ pɔnɔ yɛ di wɔɔ yii jaane legbɔɔba laa hui.

A ke yene lɔi ke le da nɔɔ kɔn gɛnɛi bɔ di liimu ɔ hɔgɔ nɛgbɔɔba lelei da tɔɔi gaa pei yene yii hu maa mɛni bai.

A ke gilipahia tɔnɔi ti hwilɔn nukan dɔɔi da nɔɔ legbɔɔba laa bɔ gɛ, ɔlɛ yabɔ ke a di liimu hɔgɛɛ a gbɔɔkpɔ, yili bɔ a gɛ lɔi ke le diwɔɔ jaakpɔn gɛnɛ ɔ bɔ yene.

Maane nuteitei, ɔ make a kɔma yijaa di gɔl diɔ, maakweli, da hutɔ bɔ da nɛgbɔɔba, da tɔɔi gaa nukan pei yɛnɛyii hu di hee di kpanja kenaa ke le bɔ, ɔ make bɛyi ɔ wɔ jaawoobɔ kaa lai, yili ke le bɔ gɛi yene bilibili gemɛi nɔ jaakpɔn gɛnɛi jɛi zea kaa Amɔlik lɔi hui, ɔ dɔn nɔɔ jɛi laa a pɔlɔ kpala nɔ holo pou (10) gwɔlan nwaatɔnɔ pulu nɔn mɛinan yɛnan kɔu mɛihaaba (1948).

Dɔn nɔo toloo 1

Nukan ge le kaa pɔlɔ kaa tanɔn, yiliba nu kɔle maawiyɔ pɔlɔ da tɔɔi gaa pei yɛnɛyii hu kɛpɔlɔ kaalɔ tanɔn; di kɛmɛni a nukan nɔɔ bɔ gɛɛ hwɔkɛli wɛlikɛmaa ɔ lɔ di luwai.

Dɔn nɔo veele 2

Dɔn jɛi huwɔo kaa nukele bɔ tanɔn, gulɔju hwɔ ma yɛ ɔ ke a huwɔ mɛni, gu kɔlɔ kɛpɔlɔ, gu lawoo, jaala mɛni kɛna bɔlɔ, kilipahie huwɔ lɔpe, nɛi hu yii bɔ pɔlɔ bɔ, hɛn jɔlɔbɔ pɔlɔ pɔ da nukaapɔlɔ da zɔgɛi, yɛ ɔ ke a hulɔnu da nɛnu yilipulu, yɛ ɔ ke lɔi gaa gbɔɔba ju mun, yɛ ɔ ke a lɔi yi gaa nii mɔlan nɔi yemu a ju mun dɔn jɛi huwɔo kaa nukele bɔ tanɔn.

Dɔn nɔo zaaba 3

Maala kaa nukele yɛi ɔ yɛnɛkɛ, ɔ legbɔɔba laa hɔlɔbɔ, ɔlɛ gbinimaa yɛ kɔnɔ.

Dɔn nɔo naan 4

Nuta hwa peli lɛɛi luɔlaa hu da tɔlaalaa hu, luolaa da luoyɔu huɔu lɔpe da kɛ.

Dɔn nɔo nɔɔli 5

Di hwə kia pai nuta mənəboi, di hwə kia pai meni paanwana laai nuta ba, yi a nu kulo nulaa hu əle eyə melekpe ma.

Dən ηoo meida 6

Kene lpe gele, maane nu keke ηə kaa lonna, ə ke a gələn ηaa ma.

Dən ηoo meihwele 7

Nu keke peliai a ge tən niila je tənə mei. Nu keke hon bələ kaa tanən nukan maatən pei liila.

Dən ηoo meihaaba 8

Maala kaa nukele yei ə li kititəgə peke la; a gaa ye maameni ye ə piliju.

Dən ηoo meinaan 9

Di hwa nu too gahwə ja, yi ηun və mai. A wwalaketi di maakwiya ηə ləiba gahwa meni ηə pələhu.

Dən ηoo bou 10

Maala ka nukele yei, ə ηə tian makəηə kititə gə pelela, əle dian ti ə ke a kələn ηaa ə make meni lpee daa zenwuən.

Dən ηoo boukəutanən 11

1. Nui lpee da menijəηə laahe ηuə, meniti hwa peli kei a jən, yi jən ti hwə kələn ni ponəja kitikepele la, maakəηənuaan pei ba.

2. Tən hwa peli nui lpe honji menita ba yiyai meni ti kei lowai, dən ti hwə ke laali; yilipulu menikei lowai tən mə a laa nui ti mei, ə make a kwia.

Dən ηoo boukəu hweele 12

Nuta hwa naa lə məlan pii pələ hu, lə kpeli-kpeli, pei belən meni hu, da gbiniba meni tamaa hu, naa kala pələ pə.

Dən ηoo boukəu haaba 13

1. Maala kaa nukele yei ə hiə a niibapələ, əle ə he niiba kenaa ηə ləi hu.

2. Maala kaa nukele yei ye peli kuloi ləi lpe hu, ə make gbəə ləi, əle ə pənə ə ja gbəə ləi ti hu.

Dən ηoo boukəu naan 14

1. Nui lpe da peikəu kpəlu jeei, maala kaa pei ə maakilə ləi takpeli hu, yiyən nəiti a peli pee hee mu.

2. Maakiləlaa ti hwa peli tēgēi meni nəηən kemun gbəəkpə pə yi hwə ba ləi ηun ma menijəηən da kaala.

Dən ηoo boukəu ləli 15

1. Maala kaa nukele yei ə ləi lonna hələbo.

2. Di hwa peli ləilonna kuloi nu yei hulu meni hu əle maala hwə ηənə nu yei hwə ηə ləilonna maahwalin.

Dən ηoo boukəumeida 16

1. Nɛɛnu da hulɔnu da hɛli kpilayela da di lanɔyela da pɛli heɛi di kɛpɔ guloju hwɔ ma yɛkɛ la a huɔu mɛni, bilɔn na mɛni, ɔlɛ yala pɔlɔ mɛni. Di pɛliɛ a di kɛ jɛiɔo ti hu, ɔ make di taɔai lowai.

2. Lɛgbɔɔba da laana bɛ a hilɔtai laa ma.

3. Pɛlɛn mɔ bɔ a kpɔmaayi hɔɔtɔma, ɔlɛ maala ka pɛi gbɔmayii ti da nɔi jɛitɔwɔ nuaan di maakɔɔn.

Dɔn ɲoo boukɔumɛihweelɛ 17

1. Nukan lɔpɛɛ jɔlɔbɔ hɛn gaa a bɔɔ, ɔ make g boukɔuaa kpɔn ju.

2. Di hwa nu yɛɛ kpilɔn di hwɔ jɔlɔbɔ hɛn gulo pɛi.

Dɔn ɲoo boukɔumɛihaaba 18

Nui lɔpɛɛ a pɛli gbɔwɔ kilipahia kɛi, niiba yiibo pɔlɔ hu. Mukulaa bɔ a pɛli niiba kalan gɛi, ɔ niiba yiibo juwu yii bɔ pɔlɔ hu.

Dɔn ɲoo boukɔumɛinan 19

Maala kaa nui lɔpɛɛ gɔlɛ yɛi ɲɔ kilipahie lɛ ɔ gweiwoobo, ɔ gilipuju kwɛli, ɔ jɔlɔbɔ ɔ nɛi nuta kpɛli ɲaa diɔ kɛnakele yi jɔu hwa kɛ ju.

Dɔn ɲoo bouhwweelɛ 20

1. Maala kaa nukele yɛi ɔ ɲundɔ kɛ, ɔlɛ ɔ kpɔn naa liilaa hu.

2. Di hwa nu yɛɛ kpɔlan di hwɔ nɔ kpɔn ju.

Dɔn ɲoo bouhwweelɛ kɔu tanɔn 21

1. Maala kaa nukele yɛi, ɔ tɔɔi hɔlɔbɔ ɲɔ lɔi jɔawoobo mɛni hu, a wala kɛ a yaa kpini, ɔ kɛ nui a jɛɛ lɛmai.

2. Maala kaa nukele yɛi, ɔ kolokɛ gahanama bɔ ɲɔ lɔi hu. Yiyan nuta hon bɔtlɔ hwa tɛgɛ mɔlan ma.

3. Lɔilonnii kilipahia pɔlɔ bɔ lɔi jɔawoobo a kuloju. Gilipahia ti a kɔlɔn nɔi nɔi jɔawoobo nuan hɛ luwai a kɛ a nɔi kwei nuan kɔlɛ laamaawoo.

Dɔn ɲoo bouhwweelɛ kɔuwɛelɛ 22

Nu kele kɛmɛni a kpɔnjuyii bɔ mun mɔ gɛ, yɛ kɛ kpɔn ninimu. Ninin ti bɔ maanɛ ɔ pa bɔ a yeelaholon; yɛlɔgɛi, kaaɔnnaa, ɔlɛ mɛni kɔlɔn ɲa.

Dɔn ɲoo bouhwweelɛ kɔu haaba 23

1. Maala kaa nukele yɛi ɔ kolo kɛ, ɔ niiba kolokɛ tɔlinmo da jaanɛ pɔlɔ mɛi; ɔ gɛ hwɔ pa kɛ a nui kolo hwɔ ma.

2. Nu kɛkolo bɔ maanɛ di zalama; ɔ kɛ a hulɔnu da nɛnu.

3. Kolokɛmun lɔpɛɛ a pɛli kolokɛnuan maakɔɔna kpɔn naai; a wala keti ɔ to da hu.

4. Kolokɛmun nɔpɛɛ maala kaa pɛi ɔ viitɔ, ɔ niiba pɔlɔ ɲaa kɛ. Gɛ kolo kɛi nowai jɛn ɔ kɛ a dɔɔ; ɔlɛ yilipulu ɲɔ hwitɔ lowai yɛ hala ma.

Dɔn ɲoo bouhwweelɛ kɔu naan 24

Maala kaa nukan pei ɲɔɔ yii ə kɛ a beliya ju, gɔlɔi hwə toa pono, yaa da nainuaan di kɛ di ɲaane hu; yii hwilɔnna: kɔnɔn meni, maayilimeni, yii meni, da hali meni, beɛ di maameni walawala pei kulo meni keɛ ba.

Dɔn ɲoo bouhwweeɛ kɔu lɔɔli 25

1. Kolo a wala kɛ pei, ɲɔn a peɛma, kolo hwaa kpe pei, kalanɔnnaa a ɲɔlɔbo, a pɔlɔ, a wala keti meni ta kpeli a peɛma, yi hwa peli gbɔɔmu, maala kaa pei yi maakpɔmaa ə bo.

2. Maala kaa logaa laa da lokolo di yei di kpɔmaa hɔlɔbo. Gbɔmaa ti a peli kei logele ba, ə make a welilon.

Dɔn ɲoo bouhwweeɛ kɔu meida 26

1. Maala kaa nukele yei di jutɔ. Jutɔ ti hɔɲɔ hwə ma, yi kpɔ hwilɔn maakweli kɔwɔtɔ ba. Maane kolo maakweli lakwɔli ə kɛ kɛna kɔle. Maane lakwɔli kɛnɛ kɛɛ laa ə kɛ kɛnaa kɔle tɔwɔ, nui lɔpe ge hwarɲa a kɛ pei.

2. Maakweli ɲun ma ya baa ə nukan holoon naa bo, ə dɔɔ gaa ɲɔi yɛnɛ yii hu maawiye. Ya bɔ maane ə wooman, ɲɛimaa hweli, da welikɛmaa di lɔ lɔi kɔle lowai, huwu ɲaa kɔle lowai ə ge liila ə kɛ diyei.

3. Maala kaa a longaanuaan yei di di loni hutɔ pɔlɔ len.

Dɔn ɲoo bouhwweeɛ kɔumɛihweeɛ 27

1. Maala kaa nukele yei ə geɛti kɛ nɔi ɲɔɔ tɛtɔwɔ laa kpaalɔ mɛi, ə pɛlima ə dɔlɔ kulo.

2. Maala kaa nukele yei belihen, gulohen, maa ə kɔɲɔ.

Dɔn ɲoo bouhwweeɛ kɔumɛihaaba 28

Maala kaa nukele yei, ə getike, ye dɔn ɲoonɲaa pei bo di lɛ di kpaalɔ mɛi.

Dɔn ɲoo bouhwweeɛ kɔu meinaan 29

1. Nu yaakpeli geɛti kaama kpɔmaa yii hu. Maahɔlɔbo gbɔmaa yii ti bɔ a peli ɲɔɔ nukan naa laakulɔi a nele.

2. Tɔɔi gaa nu yei yɛnɛyii hu da ɲɔɔ lɛgbɔba laa, maala keɛ hɔlɔboɔ ɲɛn lɔ gaama, ya baa a mɔlaa diwɛi kɔwɔtɔi, kpɔmaa yii hu yi hulu meni hwə laa.

3. Maala ɲaa ti da lɛgbɔba ɲaa ti, ge pɔlɔ hwa peli kei a juwu takpeli yi yɛnɛ keɛ puɔ geɛba hwə mo li.

Dɔn ɲoo bouhaaba 30

Kpaɔlɔ ta kpeli hwə laa yi a peli dɔn ɲaa pei maameni piliju, ye nu ɲɔɔ tɔɔ gaa pei yɛnɛyii hu da ɲɔɔ lɛgbɔba laa kulɔi ɲɛi: ye ə kɛ a lɔi, a kpɔn, ə make gu tɛitɛi.